מסורת הש"ס

א) [לעיל פה.], ב) [לעיל ד. וש"נ], ג) תענית כד: ברכות יז:, ד) [לעיל ו. וש"נ], ה) [נדה יח: קדושין פ. טהרות פ"ג מ"ח], ו) [דברים יב], ז) [נ"ל אחר ד"ה רוחות], ח) [נ"ל דעבירת],

גמרא

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא צא נחור דלאו שחיטה היא כלל אבל צא טרוף אימא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה וליבעי כסוי קמ"ל כדר' חייא בר אבא ולמ"ד צא נחור מ"ט לא אמר צא טרוף וכי תימא קסבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה והא [א]א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי הדם ושנאו בלשון חכמים לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא צא טרוף דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה אבל צא נחור אימא [ב]אין שחיטה לעוף מן התורה ונחירתו זו היא שחיטתו וליבעי כסוי קמ"ל כאשר צויתיך ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה והאמר רבין בר אבא ואמרי לה אמר רבי אבין בר שבא משעלו בני הגולה פסקו הזיקין והזועות והרוחות והרעמים ולא החמיץ יינם ולא לקה פשתנם ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו כי מהניא זכותייהו אעלמא אדידהו לא כדרב יהודה אמר רב [ג]דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת:

מתני' [א]חרש שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואין אותם חייב לכסות בינן לבין עצמן פטור מלכסות וכן לענין אותו ואת בנו ששחטו ואחרים רואין אותן אסור לשחוט אחריהם בינן לבין עצמן [א] רבי מאיר [ב]מתיר לשחוט אחריהן וחכמים אוסרים ומודים שאם שחט שאינו סופג את הארבעים:

גמ' ורבנן מאי שנא רישא דלא פליגי ומאי שנא סיפא דפליגי רישא אי אמרינן חייבין לכסות אמרי שחיטה מעלייתא היא ואתי למיכל משחיטתן סיפא נמי כיון דקאמרי רבנן אסור לשחוט אחריהם אמרי שחיטה מעלייתא היא ואתי למיכל משחיטתן סיפא אמרי בשרא הוא דלא קא מיבעיא ליה רישא נמי אמרי לנקר חצירו הוא צריך שחט באשפה מאי איכא למימר בא לימלך מאי איכא למימר וליטעמיך סיפא נמי בא לימלך מאי איכא למימר אלא רבנן אכולה מילתא פליגי ונטרי ליה לר' מאיר עד דמסיק לה למילתא והדר פליגי עילויה בשלמא רבנן לחומרא אלא רבי מאיר מאי טעמא אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן מחייב היה רבי מאיר על שחיטתן משום נבלה מאי טעמא אמר רבי אמי הואיל ורוב מעשיהן מקולקלים אמר ליה רב פפא לרב הונא בריה דרב יהושע ואמרי לה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא מאי איריא רוב אפילו מיעוט נמי דהא רבי מאיר [ד]חייש למיעוטא סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע ליה רובא [ה]דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו רבי מאיר מטהר וחכמים [ג]מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח ואמרינן מאי טעמא דרבי מאיר קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהרה עומדת

סמוך

רש"י

לא מיבעיא קאמר. רב דימי מודה הוא בנחירה דלא בעי כסוי אלא הכי אמר רב דימי דבלא טרוף סגיא וכל שכן בלא נחור: **אימא זו היא שחיטתו.** קא משמע לן לא נחור ורבי לטעמיה דאמר יש שחיטה לעוף מכאשר צויתיך[ו]: **ומי נפל יאניבא בכיתניה.** דרבי חייא: **בני הגולה.** לאו אנשי כנסת הגדולה קאמר אלא בהנך דורות אחרונים קאמר שהתחילו ללקות בני ארץ ישראל ביינם ופשתנם מפני שנתקלקלו דורות ומשעלו מבני בבל לכאן שהיו חסידים פסקו כאן הזועות: [ז]**ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו.** שבזכותם באתה טובה זאת. רבי חייא ובניו מבבל עלו כדאמרי' בשילהי פ"ק דסוכה (דף כ.): **זיקים וזועות ורעמים ורוחות.** מפרש בברכות בהרואה (דף נט.) דכולן לקללה: **זועות.** הארץ מזדעזעת: **רוחות.** זעפא אשטרוביי"ל: **כדרב יהודה.** דאמר זכותא דצדיקי לאחריני מהני ולאו לדידהו בהאי עלמא: **חנינא בני.** הוא רבי חנינא בן דוסא ובימיו היה קול זה יוצא: **די [לו] בקב חרובין.** מתפרנס בצער ובצמצום: **מתני' ואחרים רואין אותן.** דאמרן בריש מכילתין (דף ג.) דשחיטתן כשרה אותן אחרים חייבין לכסות כדתנן לקמן (דף פז.) שחט ולא כסה וראהו אחר חייב לכסות: **פטור מלכסות.** וטעמא מפרש בגמ' דר"מ חשיב ליה כנבלה גמורה: **וחכמים אוסרין.** שמא יפה שחטו והויא לה שחיטה מעלייתא: **שאינו סופג.** [ח]דהתראת ספק היא: **גמ' מאי שנא רישא דלא פליגי.** וליחייבו לכסות מספק: **סיפא אמרי בשרא הוא דלא מבעיא ליה.** הרואה שאין שוחטין בנו אחריו אין מבין שמשום אותו ואת בנו הוא אלא אומר אינו צריך לבשר: **רישא נמי.** ליחייבוהו לרואה לכסות מספק ואפ"ה לא אתי למיכל מיניה דאמרי כסוי זה אינו אלא כדי לנקר חצרו: הכי גרסי' **שחט באשפה מאי איכא למימר**[ב]. **שחט באשפה** הכל יודעים שהכסוי לאו לנקר הוא: [ג]**אם בא לימלך.** לבית דין הרואה ששחטו והדם מגולה ואמר כלום אני חייב לכסות ואנו אומרים לו כסה אומר בלבו שהיא שחיטה ואתי למיכל: **סיפא נמי בא לימלך.** מה אני לשחוט אחריהם את בנו ואנו אומרים לו אסור הוא סבור שהיא שחיטה: **אלא רבנן.** לאו להכי חיישי וברישא נמי פליגי: **לחומרא.** במלתא דספיקא אזלינן לחומרא: **מחייב.** מלקות דסבירא ליה ודאי נבלה היא והאוכלה לוקה: **מאי איריא רוב אפילו מיעוט.** מעשיהם מקולקלין ורובן מתוקנין הוה פשיטא לן דנבלה היא לר"מ דהא שמעינן ליה דחייש למיעוטא וסמוך מיעוטא לחזקה שבהמה זו בחזקת איסור אבר מן החי היתה עומדת ולא נודע לך שנשחטה: **ואיתרע ליה רובא.** תקון מעשיהם: **דתנן.** כי האי גוונא[ד]: **שדרכו של תינוק לטפח.** ידיו באשפות שערלים מצויים שם וטימא את העיסה שאנו רואין שנגע בה:

ואיתרע

תוספות

סיפא נמי כיון דאמרי רבנן אסור לשחוט אחריהם אמרי שחיטה מעלייתא היא. תימה דמשום גזירה דלמא אתי למיכל נבלה יש לי להתיר לאו דאותו ואת בנו מספק מה לי לאו דאותו ואת בנו ומה לי לאו דנבלה ולא דמי לרישא דפטרינן לכסות מספק דשב ואל תעשה בעלמא הוא ודלמא אתי למיכל ויש לומר דאי לאו דרוב מעשיהם מקולקלים לא היו פוטרים מלכסות משום גזירה דלמא אתי למיכל אלא שלא נחמיר להטעין כסוי אמרי' דפטור משום דדלמא אתי למיכל וכיון דרוב מעשיהם מקולקלין יש לנו להתיר נמי לשחוט אחריהם דלמא אתי למיכל:

מאי טעמא דר' מאיר הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין. הקשה הר"ר שמואל מוורדין ורבנן מאי טעמייהו אם רוב מעשיהם מתוקנין א"כ יהא מותר לאכול משחיטתם ועוד השוחט אחריהם אמאי אינו סופג ארבעים ואי פלגא ופלגא אם סמוך פלגא דמקולקלין לחזקה דעומד בחזקת איסור ואיתרע ליה מחצה דמתוקנים אם כן יהא מותר לשחוט אחריהם וגם יתחייבו על שחיטתן משום נבלה וי"ל דמספקא להו לרבנן אי רוב מעשיהם מקולקלין אי רוב מעשיהם מתוקנין והשתא לא מהניא חזקה מידי ולרבי מאיר פשיטא ליה דרוב מעשיהם מקולקלין ואם תאמר ואף על גב דרוב מעשיהם מקולקלין מ"מ רבי מאיר כיון דחייש למיעוטא אמאי לקי משום נבלה ואמאי מותר לשחוט אחריהם וי"ל דסמוך חזקה לרוב מקולקלין והוה ליה מיעוטא דמתוקנין מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר:

רוב תינוקות מטפחים. פי' בקונטרס מטפחים באשפות אבל בעיסה ודאי נגע שהרי העיסה בידו ור"ת מפרש דרוב תינוקות מטפחים בעיסה דטיפוח שייך באוכלים ומשקין כדאמרינן בע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף ס:) או שהיה מטפח ע"פ חבית וכן איתא בירושלמי בהדיא מפני שדרכו של תינוקות לטפח בעיסה אבל תינוק ודאי טמא דסתם תינוקות ודאי טמאים דאמרי' בתוספתא (דטהרות פ"ג) שסתם תינוקות טמאים מפני שנשים נדות מגפפות ומנשקות אותם ור"מ דמטהר משום דאית לן למתלי באדם טהור שבא לשם ונטל מן העיסה ונתן לו כדי שלא יטמא העיסה וכי האי גוונא אמר במס' טהרות בפ"ג (מ"ז) לעיל מהך תינוק דהכא תינוק שנמצא בצד בית הקברות ושושנים בידו אע"פ שאין השושנים אלא ממקום הטומאה טהור שאני אומר אדם טהור נתן לו אע"פ שסתם תינוק טמא היינו ממגע נדה והתם טהור מטומאת מת קאמר אי נמי מיירי בתינוק שהוא טהור בודאי שהניחתו אמו מלוכלך כדתניא (בתוספתא שם) תינוק שהניחתו אמו ובאה ומצאתו כמו שהוא טהור בד"א שהניחתו מלוכלך אבל הניחתו נקי טמא מפני שנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו ואף על פי שלא נמצא בצק בידו מטמאים חכמים דתניא בתוספתא (שם) תינוק שנמצא עומד בצד קופה של בצק או בצד חבית של משקין רבי מאיר מטהר וחכמים מטמאין שדרך התינוק לטפח אמר רבי יוסי אם יכול לפשוט ידו וליקח טמא ואם לאו טהור ולא נקט הכא בצק בידו אלא לרבותא דר"מ דאפילו הכי תולין באדם טהור:

סמוך

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פי"ד מהלכות שחיטה הל' י טוש"ע י"ד סי' כח סעיף יז:

כא ב מיי' פי"ג שם הל' ד סמג לאוין קמב טוש"ע י"ד סי' טז סעיף ט:

כב ג מיי' פט"ז מהל' שאר אבות הטומאה הל"ג:

מוסף רש"י

בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. כל השבת היה ניזון בקב, חסר לחם היה ומתגלגל היה בחרובין (תענית כד:). ר' מאיר חייש למיעוטא. ביבמות (סא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין, דברי ר"מ, אמרו לו לר"מ יפה אמרת לא חולצין, איש כתיב בפרשה, מפני מה לא מיבמין, אמר להן קטן שמא ימצא סריס, קטנה שמא ימצא אילונית ונמצאו פוגעים בערוה, ולא אמר רוב קטנים אינם סריסים (לעיל ו.). ובצק בידו. בידוע שנטל מן העיסה (קדושין פ.). לטפח. בשרצים ונבלות שבאשפה (שם).

לעזי רש"י

אישטרוביי"ל. מערבולת רוחות.

שיטה מקובצת

א] ר"מ מתיר לשחוט אחריהם. נ"ב עי' תוס' בכורות דף (כ' ע"א) [י"ח ע"ב]: ב] ה"ג שחט באשפה מאי איכא למימר בא לימלך מאי איכא למימר שחט באשפה הכל: ג] או בא לימלך לב"ד: ד] דתנן כי ה"ג בטהרות פ"ג הס"ד:

רבינו גרשום

והא [אמר] ר' חייא א"ר יוחנן כו'. הזיקין כוכבא דשביט כדמפרש בברכות (דף נח.): זועות. מירתת ארעא: רעמים. זו ברד שקורין טונדיר"א: בינן לבין עצמן פטורים מלכסות. כלומר אם שחטו דאמרי' דקלקלו בשחיטתן ואינה ראויה השחיטה: מאי שנא רישא דלא פליגי כו'. כלומר מ"ש לענין כסוי דם דלא פליגי רבנן [דאם שחטו] בינן לבין עצמן פטורין מלכסות דלא חשובה שחיטה ולענין אותו ואת בנו אוסרין לשחוט אחריהן דחשובה שחיטה: רישא נמי אמרי לנקר חצירו הוא צריך. כלומר אע"פ שבני אדם מכסין דם שחיטה ששחטו בינן לבין עצמן לא אתי למיכל אחריהן דאמרי בני אדם מה שהוא מכסה אינו עושה מטעם ששחיטתו שחיטה אלא לנקר חצירו הוא צריך אינו רוצה שיהא דם בחצירו: סיפא נמי בא להימלך מאי איכא למימר. כלומר סיפא דקא פליגי רבנן ואמרי דאסור לשחוט אחריהן דאמרי אינשי בשרא הוא דלא צריך ולא אתי למיכל משחיטתן: בא להימלך לבני אדם. שישאל לבני אדם אשחוט בנו אחריהם: מאי איכא למימר. אם לא ישחוט בשביל אותו ואת בנו אתי למיכל משחיטתן דאמרו בני אדם כיון דאינו שוחט אחריו ודאי שחיטתו שחיטה ואתי למיכל משחיטתן: והדר פליגי עילויה. כלומר כשם דפליגי רבנן אאותו ואת בנו דאמרי אסור לשחוט אחריהם כך פליגי אכסוי הדם דאמרי חייבין לכסות בני אדם הרואין את הדם: מאי איריא רוב אפי' מיעוט נמי. כלומר מאי איריא דרוב מעשיהן מקולקלין אפי' מיעוט מעשיהם מקולקלים ורוב מעשיהן כשרים: סמוך מיעוטא דמקולקלין לחזקה. דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואיתרע לה רובא דכשרין ואינה חשובה שחיטה לדברי הכל ויהא מותר לשחוט אחריהם: ואם אמרו ספק טומאה לטהר. כלומר אם אזיל ר"מ אחר מיעוט ספק טומאה לטהר העיסה ילך אחר מיעוט לענין אותו ואת בנו שיאמר אם רוב מעשיהן מתוקנים ומיעוט מעשיהם מקולקלים שאין חשובה שחיטה ומותר לשחוט אחריהן: